

Jonáš Gruska

RAZISKAVE UMETNEGA ULTRAZVOKA

4. 6.–4. 7. 2026

artKIT

Neslišno slišno

Eksperimentalni zvočni umetnik **Jonáš Gruska**, rojen na Češkoslovaškem, velja za enega najbolj celovitih in raziskovalno usmerjenih zvočnih umetnikov na Slovaškem. Njegovo delovanje sega od zvočnih eksperimentov in snovanja novih naprav, prostorskih namestitev in živih koncertov oziroma nastopov pred publiko do ustanovitve založbe in podjetja za izdelavo instrumentov, ki se osredini na vzhodno- in srednjeevropsko eksperimentalno umetnost in glasbo in danes spada med najpomembnejše na področju sodobnega zvoka in intermedijske umetnosti tako po svoji usmeritvi kot v produkciji in odmevnosti tudi v mednarodnem merilu. Pri tem sta aktivno sodelovala še Angakok Thoth in Or.lock in Jonáš Gruska. Eksperimentalna inovativna glasba vzhajajočih neznanih in pozabljenih umetnikov iz vzhodne Evrope; sledila je še založba, osredinjena na nova terenska dela.

Zasnoval je tudi Elektrosluch, napravo za elektromagnetno poslušanje, s katero omogoča odkrivanje zvočnih svetov elektromagnetnih polj, ki obdajajo vsak naš korak. Doslej je nanizal že nekaj edinstvenih naprav za poslušanje elektromagnetnih polj. V instrument, poimenovan Geofón, je namestil industrijske kontaktne senzorje, ki zajamejo rahle vibracije skozi materiale in tla, odpirajo zvočne svetove od terenskega snemanja, zvočne umetnosti, eksperimentalne glasbe pa vse do profesionalnega spremljanja infrastrukture in raziskav tal. Za snemanje na terenu, oblikovanje zvoka in nenavadne zvočne efekte razvija občutljive mikrofone in senzorje, zasnovane od umetnikov za umetnike. Vsesmerne mikrofone je namenil terenskemu snemanju in oblikovanju zvoka. Odlikujejo jih visoka občutljivost, nizek šum, ultrazvočna zmogljivost in zanesljivo delovanje za najzahtevnejše aplikacije oblikovanja zvoka. Majhne, a občutljive vsesmerne mikrofone izdeluje za diskretno in neinvazivno snemanje.

Toda njegova agilnost se s tem ne neha. V Bratislavi ima svoj delovni in prireditveni prostor, znan kot edino osrednje prizorišče v mestu, organizira festival na prostem, posvečen eksperimentalni glasbi, ustanovil je platformo in laboratorij za preučevanje gob in začel s festivalom, kjer se prepletajo umetnost, mikologija in nabiranje gob. Poleg gob ga zanimajo tudi lišaji. Seveda pa so njegova osrednja področja zanimanja še dalje kaotični in polimetrični ritmi, nekonvencionalne uglasitve, psihoakustične lastnosti zvoka ter terensko snemanje. Ustvarja prostorsko specifične zvočne instalacije, ki temeljijo na resonančnih lastnostih prostorov in materialov, ter vodi delavnice o sonifikaciji, terenskemu snemanju, elektromagnetnem poslušanju in programiranju za umetnike.

Zato se zdi dokaj samoumevno, da se **Jonáš Gruska**, včasih tudi poznan pod vzdevkoma **Mrkva** in **Binmatu**, na svoji prvi samostojni razstavi v Mariboru predstavi z aktualno, novo produkcijo, ki jo postavi v dvodelno zvočno instalacijo, s katero raziskuje ultrazvočne in blizu ultrazvočne plasti našega okolja. Do obeh delov pristopa na popolnoma nasprotna načina, generativno v enem

Jonáš Gruska
Raziskave umetnega ultrazvoka
4. 6.–4. 7. 2026
artKIT

artKIT, Glavni trg 14, Maribor
Odpiralni čas: od torika do petka od 15. do 19. ure, v soboto od 10. do 13. ure

in dokumentarno v drugem, da zaobjame dve skrajnosti naše resničnosti in dve plati našega dojemanja, eno kot naravno in nežno ter drugo kot človeško ustvarjeno in agresivno.

V delu *Netopirjeva ušesa* (2026) uporabi po meri izdelan zvočniški sistem za distribucijo ultrazvoka okoli ene osi. Algoritmčno generirane zvoke, navdihnjene z netopirjevim kričanjem in vokalizacijo zloži v algoritmčno kompozicijo umetnih ehokacijskih klicev oziroma oglašanja netopirjev, ki se predvajajo prek posebej izdelane rotirajoče postavitve zvočnikov. Detektorji netopirjev se uporabljajo za demodulacijo zvokov nazaj v slišno območje in signali se na kraju samem frekvenčno znižajo s pomočjo prenosnih heterodinskih frekvenčnih premikalnikov (ultrazvočnih detektorjev). Postavitev deluje kot variacija sistema za razširjanje zvoka Axis Mundi – začasnega soničnega stebra, ki povezuje nebeško z zemeljskim ter ultrazvočno s slišnim.

Drugi del, *Raziskava tokijskega ultrazvoka* (2026), je dokumentaren in obravnava zvočno orožje, motnje in naključne emisije, s katerimi je nasičena akustična krajina Tokia. V dokumentaciji različnih skoraj ultrazvočnih in ultrazvočnih pojavov na ulicah mesta, nenavadno gosto posejanega z ultrazvočnimi oddajniki, je nekatere od teh zvokov zasnoval tako, da napadajo človeški sluh; drugi nastanejo kot naključne emisije iz elektronike. Čeprav so ti namenjeni predvsem »problematični« mladini in njihovem sluhu ter namenjeni izpraznitvi javnega prostora, so prizadeti tudi vsi drugi, ki jih slišijo – lokalna favna ter ljudje z občutljivim ali nevrodivergentnim sluhom. Ta nevidna arhitektura akustičnega nadzora in onesnaževanja se izriše skozi serijo terenskih posnetkov, zajetih v spektru od 0 do 96 kHz s kalibriranim merilnim mikrofonom, ki poleg videospektrogramov vključuje tudi neobdelano filmsko gradivo s terena.

Jonáš Gruska je poleg zvočnih instalacij, specifičnih za posamezne prostore, ki temeljijo na resonančnih lastnostih prostorov in materialov in performansov oziroma živih nastopov ter vsega naštetega, kot so založbe, festivali, prostori, platforme in naprave, za umetnike vodil tudi številne delavnice o sonifikaciji, snemanju na terenu, elektromagnetnem poslušanju in programiranju. Zdaj nas vabi k elektromagnetnemu poslušanju in slišanju neslišnega s pomočjo edinstvenih instrumentov za poslušanje elektromagnetnih polj. Razprimo ultrazvočno zmogljivost naših ušes in celotnega telesa in raziskujmo nevidne svetove, potopimo se na drugo stran, ki sicer ni biološko naša, a je enako del narave, ki jo lahko spoznavamo in občutimo, nemara celo dojamemo ali vsaj poskušamo doumeti, ko jo poslušamo.

– Peter Tomaž Dobrila

BIOGRAFIJA

Spletna stran

Jonáš Gruska je študiral na Inštitutu za sonologijo v Haagu na Nizozemskem in Akademiji za glasbo v Krakovu na Poljskem. Leta 2011 je (so)ustanovil založbo LOM, ki se je leta 2014 razširila z izdajo Fields, ki se osredinja na nova terenska dela vzhajajočih umetnikov.

Od leta 2013 organizira festival eksperimentalne glasbe ZVUK.

Leta 2014 je vodil podcast z imenom Rozvuk.

Leta 2018 je ustanovil LOM Space, prostor za sodobno zvočno umetnost v Bratislavi.

Leta 2019 je ustanovil platformo bioLOM/mykoLOM, ki se ukvarja z ljubiteljsko mikologijo, lihenologijo in širšimi vprašanji, povezanimi z glivami. V okviru platforme deluje tudi laboratorij s profesionalno opremo za gojenje in kultivacijo gliv. Istega leta je organiziral prvi festival mykoLOM, ki prepleta umetnost, mikologijo in tradicijo nabiranja.

Leta 2021 je izdal knjigo o lišajih, ki rastejo v bratislavski četrti Petržalka, naslednje leto pa vzpostavil prvi slovaški portal, posvečen lišajem – lisajniky.sk.

Leta 2025 je dokončal prvi sodobni priročnik o lišajih na Slovaškem, imenovan *Aha, lišajník!*.

Od leta 2019 po Evropi predava o občanski znanosti, lišajih in pristopih »naredi sam« v mikologiji. V letih 2012–2015 je delal kot mastering inženir v studiu Lunar Mastering.

Svoja dela je predstavil v številnih državah po svetu, kot so Avstrija, Belgija, Češka, Finska, Francija, Nemčija, Madžarska, Italija, Japonska, Latvija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Slovaška, Švedska, Tajvan, Združeno kraljestvo in Združene države Amerike, ter razstavljal na festivalih, kot so Sonic Acts (Nizozemska), Borealis (Norveška), Kraak (Belgija), Unsound (Poljska), Norberg (Švedska), Sonic Experiments @ ZKM (Nemčija), Audio Art (Poljska), Mélós-Ethos (Slovaška), Parallel Vienna (Avstrija), Ultrahang (Madžarska) in Next (Slovaška).